

Lengte

20 km

Start- en eindpunt

R.K. Kerk St. Antonius Abt
Raadhuisstraat 1
4844 AA Terheijden

Openbaar vervoer

 Bus 117 Bravo- Arriva
Breda - Fijnaart, Bushalte
Polderstraat/Zeggelaan,
4844 SH Terheijden.

 Bus 123 Bravo- Arriva
Breda - Raamsdonksveer,
Bushalte
Polderstraat/Zeggelaan,
4844 SH Terheijden.

Parkeren

 R.K. Kerk St. Antonius
Abt, Raadhuisstraat 1, 4844
AA Terheijden.

 Café De Harmonie,
Marktstraat 5, 4844 CN
Terheijden

Horeca

 café De Harmonie
Marktstraat 5
4844 CN Terheijden

 café De Zevende Hemel
Hoofdstraat 20
4844 CE Terheijden

 **pannenkoekenhuis
Koeckers**
Ruiterspoor 71
4911 BA Den Hout

 Op enkele punten onderweg
zijn banken en
picknickplaatsen ingericht.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

19-10-2023

Baronie van Breda

Deze rondwandeling in de omgeving van Terheijden, Den Hout en Wagenberg gaat voor het grootste deel rond het gebied van de Zegge- of Binnenpolder, die in de Middeleeuwen 'De Vlassel' als benaming draagt. Het is een gebied waar vanaf de 13e eeuw turf is gestoken voor brandstof en zoutwinning. Vertrekpunt is de R.K. Kerk St. Antonius Abt in het centrum van Terheijden. Als we Terheijden achter ons laten, gaat de route naar de Linie van de Munninkenhof, die we volgen naar het Markkanaal. Langs het Markkanaal verloopt de wandeling via de Ter Aalsterbrug en de Baroniepoort Pannenkoekenhuis Koeckers naar de Houtse Heuvel in Den Hout. Door de polder en het buurtschap Eind van den Hout wandelen we naar de in de Binnenpolder gelegen oude eendenkooi 'De Achterste Kooi'. Het schelpenpad leidt van hier naar de voormalige de Houtse Linies. Door dit natuurgebiedje en onder de A59 door gaat de route richting Wagenberg. Door het buitengebied van Wagenberg gaat de route langs de zandwinningsplas in de richting van Terheijden. Langs stellingmolen 'De Arend', de Kleine Schans en het jachthaventje van Terheijden keren we terug naar de R.K. Kerk St. Antonius Abt, het vertrekpunt van deze rondwandeling.

Routebeschrijving

1 Voor deze rondwandeling vertrekken we vanaf de R.K. Kerk St. Antonius Abt in het centrum van Terheijden bij KNP71 aan de Raadhuisstraat met het Dorpsplein. We wandelen naar rechts de Hoofdstraat in langs het Witte Kerkje van de Protestantse Gemeente. In de Hoofdstraat gaan komen we langs enkele monumentale panden: een statig herenhuis met koetshuis, een voormalige winkel, leerlooierij, zadelmakerij, drukkerij en boerderij. Voorbij de rotonde passeren we KNP15 en een rijksmonument, een herenhuis in Empirestijl. Aangekomen bij KNP12 steken we de Hoofdstraat over naar links langs een 17e eeuwse langgevelboerderij met Vlaamse schuur en bakhuis. We volgen nu de Munnikenhof. We laten de bebouwing achter ons tot aan de Y-sprongen bij KNP13, waar we rechtsaf op de Munnikenhof blijven langs de zuidzijde van de Zegge- of Binnenpolder. Voorbij boerderij en manege 'Zeggezicht' gaat het verderop onder het viaduct door van de Wagenbergse Baan, de N285. We komen nu in het gebied dat op de topografische kaart staat vermeld met Munnikenhof. Voorbij een langgevelboerderij uit 1647 naderen we bij een scherpe bocht de Linie van de Munnikenhof en komen bij KNP19.

2 Bij KNP19 gaan we bij het infobord langs de afsluitbalk en volgen het pad dat de contouren van de Linie van de Munnikenhof volgt naar het Markkanaal. Bij KNP15 aan het Markkanaal gaat de route linksaf en volgen we de brede zandweg langs KNP61 tot aan KNP91 aan de Ter Aalsterbrug. Hier staat aan de overzijde van de brug het oorlogsmonument, ter herinnering aan de hevige strijd om het bezit van deze brug over het Markkanaal in de begindagen van november 1944. Vanaf de Ter Aalsterbrug wandelen we naar links langs over het Ruiterspoor lang Baroniepoort Pannenkoekenhuis Koeckers. Net voorbij de eerste bebouwing komen we langs de Houtse molen 'De Hoop'. Als we Ruiterspoor uitlopen bereiken we op de Houtse Heuvel, het .

3 Op de Houtse Heuvel voert de route ons bij KNP92 naar links het Eindsepad op. We volgen het asfalt tot aan KNP93 en slaan hier rechtsaf de Dordrechtweg in. We wandelen over deze met kinderkopjes geplaveide weg tot aan KNP94 en slaan rechtsaf de Moerstraat in. Aan het einde op de T-splitsing met de Liniestraat bij KNP89 gaat de route naar links door het buurtschap Eind van den Hout tot we op de Houteindsestraat uitkomen, die we naar links volgen. We passeren KNP87 en wandelen rechtdoor met de bocht naar rechts de Schransdreef op. Zo komen we aan de Witte Weg bij KNP84. Hier linksaf en op de Witte Weg bij KNP81 de eerste weg rechts, de Schimmelse Weg op. We komen nu in de Zegge of Binnenpolder. Bij KNP82 gaat de route rechtsaf het Schelpenpad op. We wandelen voorbij de in het kooibosje gelegen oude eendenkooi 'De Achterste Kooi', die in 1938 verlaten is. Dit van Staatsbosbeheer is niet toegankelijk. Als we het pad vervolgen door de Binnenpolder langs KNP85, komen we aan de splitsing van de Schimmer met de Witte Weg bij KNP7.

4 We bereiken het meest westelijke deel van de voormalige de Houtse Linies. De groengele markering leidt ons over de Linies van Den Hout door het natuurgebied van Staatsbosbeheer naar KNP6 aan de Houteindsestraat. Hier gaat de route onder de tunnel van de A59 door naar KNP5. We gaan linksaf de Kievitsstraat in, achter het Madense zwembad De Randoet door en die overgaat in de Linieweg. Bij KNP3 bereiken we de Scheerbiesstraat, die we even naar links volgen om bij KNP2 rechtsaf de Wagenstraat in te wandelen. De route verloopt langs flauwe bochten over de Wagenstraat tot aan de Kerkstraat, waar we linksaf langs het Maria kapelletje wandelen. We wandelen over het viaduct waar de Kerkstraat de Wagenbergse Baan, de N285, kruist. Op de T-splitsing bij KNP1 gaat de route linksaf en we laten Wagenberg achter liggen. Zo bereiken we de zandafgraving, die ontstaan is door zandwinning om de aangrenzende A59, de Maasroute, aan te leggen. De gemarkeerde route voert ons langs de

noordzijde van deze waterplas. Maar het is een optie het voetpad op de oever van deze zandafgraving vanaf de parkeerplaats met de klok mee te volgen!

5 De route brengt ons naar de Lage Weg, die we voorbij KNP77 rechtuit volgen en die met de bocht naar links opnieuw onder de Maasroute, de A59, door gaat. De eerste gelegenheid op de Lage Weg om rechtsaf te slaan, kiezen we. (Niet doorlopen naar KNP16!) Dit niet gemarkeerde Molenpad met vrij liggend voetpad leidt naar de Molenstraat brengt. Linksaf wandelen we de Molenstraat in. We

komen langs KNP74 en staan bij KNP73 aan de ronde stenen stellingmolen 'De Arend'. Rechtsaf langs de molen bereiken we bij KNP50 de Kleine Schans met vier bastions, een overblijfsel uit de Tachtigjarige Oorlog. Je kunt linksom of rechtsom rond de Kleine Schans wandelen naar KNP70. We staan nu bij het jachthaventje van Terheijden. Langs het haventje komen we aan KNP14 op de hoek met de Marktstraat. Door de Marktstraat gaat het richting centrum, waar we aan het einde terug zijn bij de R.K. Kerk St. Antonius Abt, het vertrekpunt van deze rondwandeling.

Omgevingsinformatie

R.K. Kerk St. Antonius Abt

Tot 1400 gaan de inwoners van Terheijden in Breda ter kerke, maar vanaf dat jaar wordt toestemming gekregen om een kapel te bouwen. In de loop van de 15e en 16e eeuw wordt het Gotische kerkje vergroot en uitgebreid. In 1633 wordt Terheijden een zelfstandige parochie, toegewijd aan St. Antonius Abt, patroonheilige tegen allerlei veeziekten en men gaat hierheen op bedevaart. Na de Reformatie gaat het kerkgebouw over aan de Protestanten tot 1801. In 1877 wordt de kerk gerestaureerd door bekende architect P.J.H. Cuypers en na brand in 1922 herbouwd door zijn zoon J.Th.J. Cuypers. In 1958 krijgt de kerk zijn huidige interieur en verdwenen de zijaltaren van Maria en Antonius Abt. De kerk bezit een botreliëk van St. Antonius Abt in een ovale zilveren met bladmotieven versierde houder. En in de voormalige doopkapel staat een eikenhouten beeld uit de 16e eeuw van de H. Antonius Abt met varken. Dit beeld is mogelijk afkomstig uit een kapel die in het nabijgelegen gehucht Schimmer heeft gestaan. Er is nog een tweede beeld van Antonius Abt uit de 17e eeuw, dat oorspronkelijk afkomstig is uit de schuurkerk en een verblijf in de Capucijnenkerk te Langeweg. Opvallend is een gebrandschilderd glas-in-loodraam van Charles Eyck met St. Antonius Abt met varken. Deze afbeelding komt ook voor in het gemeentewapen van Terheijden. Bijzonder is het in 1853 aan de kerk geschonken schilderij: het 'Nachtbezoek van de H. Paulus aan de H. Antonius' van de in Terheijden geboren kunstschilder Petrus van Schendel (1806-1870).

Linie van de Munnikenhof

Deze verdedigingslinie is onderdeel van de verdedigingsgordel van linies, schansen en inundatiegebieden, die tezamen ooit de Zuid-Hollandse Waterlinie gevormd hebben. Hier liep de historische en culturele grens tussen Holland en Brabant. Deze zigzaggende linie is aangelegd in 1701 naar een ontwerp van de beroemde vestingbouwer Baron Menno van Coehoorn ter bescherming van het Graafschap Holland. De verdedigingslinie bestaat uit een hoge wal met aan de oostzijde, waar de vijand werd verwacht, een brede gracht. Aan beide vleugels liggen lunetten, het spievormig deel van het verdedigingswerk. De linie wordt sinds 1913 doorsneden door het Markkanaal en loopt aan de overzijde door Landgoed Bergvliet. Het gebied is sinds 1956 in bezit van Staatsbosbeheer, die het natuurlijk landschap probeert te herstellen door een biotopische omgeving te scheppen voor amfibieën. De 1100 meter lange linie is oorspronkelijk niet met bomen begroeid en vermoedelijk pas na de Belgische Opstand 1830 met eikenhakhout beplant.

Oorlogsmonument Ter Aalsterbrug

Een zwerfkei met plaquette en een 'luisterzuil' van de Liberation Route geven aan dat hier op 3 en 4 november 1944 bij Operation 'Pheasant' de geallieerden een hevige strijd geleverd hebben met de 711e Infanterie Divisie van de Duitsers om het bezit van de brug over het Markkanaal. In eerste instantie mislukt de oversteek over het Markkanaal door de Polen van de 1ste Poolse Pantserdivisie onder aanvoering van Generaal Stanislaw Maczek. De Duitsers bieden zware tegenstand. De tweede poging heeft wel succes. De Duitsers worden misleid doordat in de vroege ochtenduren van 3 november 1944 vanaf de Spinola Schans bij de Hartel door de 4e Poolse Tankbrigade op Den Hout wordt geschoten. De Duitsers reageren met zwaar artillerievuur op deze schijnaanval. Ondertussen worden bij de Ter Aalsterbrug de slapende Duitsers in hun loopgraven verrast door de Polen van het Bataljon Strzelcow Podhalanskick, die in de duisternis met hun vouwboten het Markkanaal zijn overgestoken. Na een dag van hevige gevechten met meer dan 30 Poolse gesneuvelden, is er een bruggenhoofd gevormd tot enkele meters voorbij het voormalige Café 'Het Kopske'. De Duitsers bieden met artillerievuur tegenstand, maar de Polen houden stand totdat in de late middag vanuit Oosterhout de 212 Schotse Royal Engineers en de Prinses Irene Brigade arriveren en met hun artilleriebatterij vuursteun verlenen. Dan pas is het voor de Engelse 240 Field Company Royal Engineers mogelijk een Baily brug te bouwen, zodat de opmars van de geallieerde troepen kan worden voortgezet. Deze brug krijgt de naam 'Success Bridge'.

Korenmolen 'De Hoop'- Den Hout

De geschiedenis van deze molen vermeldt dat Adriaan Quirynd Beljaars op 18 april 1836 vergunning krijgt van Koning Willem I om op Den Hout een windkorenmolen, een zogenaamde beltmolen, op te richten ondanks veel protest. De ronde stenen molen wordt in 1837 gebouwd. De eerste pachter-molenaar, die zich hier op 5 mei 1836 vestigt, is Gerardus Schonkeren. Daarna gaat de molen een aantal keren over in andere handen tot hij in 1898 verkocht wordt aan Adrianus Theodorus Kock. Het molenhuis wordt in 1924 gesloopt en daarna wordt er een nieuwe woning gebouwd. Op een foto uit 1937 blijkt dat de molen op één roede zelfzwichting had, waarbij de molenaar geen zeil voor de wieken hoeft te leggen met een ingenieus systeem dat het windvangende oppervlakte regelt. In WOII wordt de molen zwaar beschadigd, en na de oorlog wordt een mechanische maalderij in gebruik genomen en vervalst de molen. In 1975 wordt molen 'De Hoop' verkocht aan de gemeente, waarna de molen wordt gerestaureerd. In de deels afgegraven molenbelt, waarin voorheen een pakhuis en timmerbedrijf zijn ondergebracht, is momenteel een slijperij gevestigd. Aan de straatzijde is er een Mariakapelletje in de gevel opgenomen ter nagedachtenis aan de gewelddadige bevrijding van Den Hout op 3 november 1944 door de Eerste Poolse Pantserdivisie.

Eendenkooi 'De Achterste Kooi' (1693)

De Zegge of Binnenpolder is van oorsprong een drassig gebied en dankt zijn naam aan de rietplant met een scherpe driehoekige stengel, de zegge, die hier op plaatsen met een stagnerende waterafvoer rond veenpoelen en in natte weidegebieden voorkomt. In het kooibosje ligt nog de oude Eendenkooi De Achterste Kooi uit 1693. Maar deze is in 1938 verlaten, nadat de laatste kooiker, Kees van Meel, vertrokken is. Vrijwilligers dragen er nu zorg voor dat deze oude eendenkooi met vier vangarmen behouden blijft, en dat één vangarm in de oorspronkelijke staat is gerestaureerd. Dit gebeurt samen met Staatsbosbeheer, die druk doende is om deze Zegge of Binnenpolder aantrekkelijk te maken voor weide- en trekvogels. Het geheel is omgeven met een hekwerk en niet toegankelijk. Deze plek is het op een na diepste punt van de provincie Noord Brabant, meer dan één meter onder NAP.

Linies van Den Hout

Dit militair bolwerk met watergracht is aangelegd in 1701 naar een ontwerp van de beroemde vestingbouwer Baron Menno van Coehoorn om te voorkomen dat vijandelijke troepen uit Holland via de Generaliteitslanden zouden binnenvallen. Als onderdeel van de waterlinie moest bij inundatie de

doorgang over de hoge zandgronden worden belet om dicht bij Breda te komen. Op deze zandruggen werden aarden wallen als verdedigingswerken gebouwd. Nu ziet deze linie er vredig uit, maar ze was nog maar nauwelijks opgeworpen of moest al haar waarde bewijzen bij zowel de Spaanse- als de Oostenrijkse Successieoorlog. De troepen op de Houtse linies worden in staat van paraatheid gebracht, maar het bleef bij korte schermutselingen. Dat was ook het geval van 1830 - 1839 toen de Belgen zich losmaakten van het Koninkrijk. En hoewel het militaire bolwerk steeds aangepast en hersteld wordt, heeft het nooit echt zijn verdedigende waarde hoeven te bewijzen. Nu zijn de Linies van Den Hout eigendom van Staatsbosbeheer en hebben als natuurgebied een geheel eigen karakter, waarbij de cultuurhistorie en de natuurhistorie als het ware vervlochten zijn. Het gebied heeft een rijke flora en fauna. De begroeiing met eikenhakhout laten de oorspronkelijke vormen van deze linies soms moeizaam raden. Toch voert een wandelpad ons langs de meerkantige delen (redoutes) van dit verdedigingswerk.

Stellingmolen 'Arend' - Terheijden

Al rond 1355 is er sprake van een windmolen in Terheijden. Op de oudst bekende kaart met Terheijden uit 1560 staat al een standaardmolen. De huidige molen wordt in 1742 gebouwd in opdracht van de adellijke familie Nassau-Siegen uit Breda. Die naam vind je nog steeds boven de ingang van de molen. Toezichthouder bij de bouw is de rentmeester der Nassause Domeinen Carel van Naerssen. In 1756 word de molen na een brand herbouwd. In de Franse Tijd komt de molen in particuliere handen. Rond 1968 wordt de toenmalige gemeente Terheijden eigenaar van de molen en laat hem meteen restaureren. De molen wordt nu weer bemalen door een beroepsmolenaar en er is een winkel met maalproducten.

De Kleine Schans

Deze Kleine Schans is een overblijfsel uit de Tachtigjarige Oorlog en bestaat uit vier bastions. Nadat Prins Maurits in harde gevechten tussen zijn Staatse en Spaanse troepen in 1590 met behulp van het turfschip Breda heeft ingenomen, beginnen de Spanjaarden onder aanvoering van Graaf van Mansfelt Breda weer te belegeren. In en om Terheijden hebben die troepen afwisselend hun tenten opgeslagen en forten gebouwd. Hiervoor wordt ten noorden van Terheijden een enorme sterke schans opgericht. Deze schans is zeer strategisch aangelegd en legt alle verbindingen tussen Breda en het gewest Holland buiten gebruik. Nadat de wallen zijn geslecht, laat Spinola in 1624 tijdens het beleg van Breda de schans weer oprichten, die daarna een belangrijk onderdeel uitmaakt van de aanvalslinie rond Breda. In 1672 wordt de schans voor het laatst in staat van verdediging gebracht en raakt in verval. De Kleine Schans en de gracht zijn nu in hun oude glorie hersteld.

De Vlasselt Route, 20 km

WandelZoekpagina

